

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Κυπριακό: Αφορμή για μακρόπνοη εθνική πολιτική

Η συνεχιζόμενη συζήτηση για επίλυση του Κυπριακού μέσω του σχεδίου Ανάν πρέπει να λάβει υπόψη της δύο κρίσιμα στοιχεία:

1. Η λύση του Κυπριακού δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί ανεξάρτητα από τις διμερείς ελληνοτουρκικές σχέσεις, ενώ είναι –προφανώς– στενά συνδεδεμένη και με τις ευρωτουρκικές σχέσεις.
2. Το είδος της πολιτειακής συγκρότησης που θα επιβληθεί στην Κύπρο δεν μπορεί να αγνοεί τις εμπειρίες από παρόμοιες περιπτώσεις όπου εφαρμόστηκαν μοντέλα πολυεθνικής συγκατοίκησης υπό διεθνή εποπτεία, για να αντιμετωπισθούν εστίες εθνικών συγκρούσεων.

Η Ελλάδα υφίσταται ποικίλες διεκδικήσεις από την Τουρκία και στο Αιγαίο, χώρο ζωτικής σημασίας για τον ελληνισμό. Η επιβράβευση της πολιτικής της Τουρκίας στην Κύπρο θα δώσει το κίνητρο στη γείτονα να συνεχίσει την πίεση και στο αρχιπέλαγος, με τη βασίμη προσδοκία (που επιβεβαίωσαν τα διαπραγματευτικά κεκτημένα της από την παράνομη εισβολή της στην Κύπρο) ότι όποιος διεκδικεί και επιμένει κάτι κερδίζει. Ήδη, επί 30 χρόνια, η Ελλάδα δεν ερευνά ούτε εκμεταλλεύεται την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου, δεν τολμά να εφαρμόσει μια ολόκληρη νέα γενιά δικαιο-

μάτων που της παρέχει το Δίκαιο της Θάλασσας (για τα οποία πλέον κανείς δεν μιλάει στην Ελλάδα), ενώ σχεδόν αδιαμαρτύρητα δέχθηκε και την πρώτη αμφισβήτηση εδαφικής κυριαρχίας της στην περίπτωση των Ιμίων και των εκατοντάδων άλλων βραχονησίδων.

Τόσο στο Κυπριακό όσο και στα θέματα του Αιγαίου, η Ελλάδα εναπόθεσε αποκλειστικά τις ελπίδες της στην κυπριακή ένταξη και στην επιθυμία της Τουρκίας να καταστεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ήδη, όμως, με απογοήτευση διαπιστώνουμε ότι η δίκαιη και λειτουργική λύση στο ζήτημα της επανένωσης της Κύπρου δεν επέρχεται με μόνη την ένταξη της νήσου στην Ε.Ε. Απαιτείται η ελληνική και ελληνοκυπριακή εμμονή στον αποκλεισμό του ευρωπαϊκού δρόμου της Τουρκίας, ως μοχλού πίεσης για μια στοιχειωδώς δίκαιη και λειτουργική λύση. Και βέβαια αυτό προϋποθέτει και αγώνα, για να πεισθούν και οι ίδιοι οι Ευρωπαίοι εταίροι μας.

Παρόμοιος αγώνας και ελληνικό βέτο θα απαιτηθούν και για τα ζητήματα του Αιγαίου. Και δεν εννοούμε μόνο την υφαλοκρηπίδα, αλλά και την άρση των απειλών και απαγορεύσεων που συνεχίζει να θέτει η Τουρκία για την άσκηση απόλυτα νομίμων δικαιωμάτων της Ελλάδας στο Αιγαίο.

Είναι σωστή και αποδεκτή η πάγια ελληνική θέση (που επανέλαβε πρόσφατα και ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής), ότι η χώρα μας θέλει τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της Τουρκίας. Αν αυτό, όμως, δεν συνδυασθεί με ένα γνήσιο εκσυγχρονισμό της γείτονος, με εγκατάλειψη των εξωτερικών διεκδικήσεων, παρανομιών και παλικαρισμών της, τότε η Ελλάδα θα πρέπει να συνταχθεί με εκείνες τις δυνάμεις στην Ευρώπη (όπως π.χ. η γαλλική και η γερμανική κεντροδεξιά) που αρνούνται ή προβληματίζονται έντονα με την τουρκική ένταξη.

Στο δεύτερο ζήτημα, πρέπει να προβληματιστούμε έντονα για την ορθότητα ή μη της εμμονής της διεθνούς κοινότητας (κυρίως των ΗΠΑ) να επιβάλλει εξαναγκαστικά το μοντέλο της πολυεθνικής κοινωνίας, εκεί όπου η διάθεση των τοπικών πληθυσμών απο-

δεικνύει ολοφάνερα την αντίθεση ή αδυναμία τους να ακολουθήσουν αυτό το πολιτειακό-κοινωνικό μοντέλο. Η Παλαιστίνη, η Βοσνία, το Κόσοβο –και όχι μόνο– αποδεικνύουν ότι η εξαναγκαστικά επιβαλλόμενη συμβίωση λαών δεν είναι η καλύτερη λύση, έστω για το προβλεπτό μέλλον. Αξίζει, άραγε, να διακινδυνεύσουμε μια αντίστοιχη αποτυχία στην Κύπρο;

[“Μακεδονία της Κυριακής”, 18-04-04]

Η Ελλάδα σε ένα ραγδαία μεταβαλλόμενο περιβάλλον

Η πρόσφατη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η συμφωνία για ένα κοινό Ευρωπαϊκό Σύνταγμα των 25, οι νέες προτεραιότητες των ΗΠΑ και του NATO στην Ανατολική Ευρώπη και την Κεντρική Ασία, καθώς και οι εξελίξεις που αφορούν το ρόλο της Τουρκίας και τις προοπτικές ανασυγκρότησης των βαλκανικών χωρών δείχνουν να οροθετούν το διεθνές περιβάλλον στο οποίο καλείται να δράσει μία μικρομεσαία χώρα, με ιδιαίτερα όμως χαρακτηριστικά ιστορικά και πολιτισμικά, όπως η Ελλάδα. Η έγκαιρη και ρεαλιστική, αλλά ταυτόχρονα διαπνεόμενη από όραμα και τολμηρούς στόχους, χάραξη της εθνικής στρατηγικής μας στις νέες συνθήκες θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες της χώρας και του ελληνισμού, θα βοηθήσει στην αποφυγή περιπετειών και θα οδηγήσει στο βέλτιστο αποτέλεσμα την εθνική μας προσπάθεια.

Η διαπίστωση ότι η Ελλάδα κινείται στις διεθνείς σχέσεις της κυρίως σε τρία πεδία, Ευρώπη – Βαλκάνια – σχέσεις με Τουρκία, προσδίδει αντίστοιχη έμφαση στους τρεις αυτούς τομείς και επιβάλλει την ομαλή και επωφελή κατά το δυνατόν σχέση μας μαζί τους.

Ιδιαίτερα πρέπει να προσεχθεί η δυναμική εξέλιξη που παρουσιάζουν αυτοί οι τρεις άξονες της πολιτικής μας. Έτσι:

1. Η προσθήκη δέκα νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα έχει σοβαρότατες επιπτώσεις στην πορεία και τα χαρακτηριστικά της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Τα κονδύλια σύγκλισης θα μειωθούν δραστικά για την Ελλάδα, νέοι ανταγωνιστές θα αναδυσθούν στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, ενώ θα αυξηθεί και ο ανταγωνισμός στο πεδίο των πολιτισμών και των εθνικών ταυτοτήτων. Ταυτόχρονα η συμφωνία για μία συνταγματική συνθήκη επιτεύχθηκε στο κατώτερο επίπεδο κοινών στόχων, ενώ δεν

αποσαφηνίστηκε το πολιτειακό μοντέλο προς το οποίο βαδίζει η Ε.Ε.: ομοσπονδία, συνομοσπονδία, χαλαρότερη ένωση κρατών. Οι σοβαρές διαφορές αντιλήψεων και συμφερόντων, μολονότι προσωρινά πέτυχαν έναν αμοιβαίο συμβιβασμό, δεν αποκλείεται στο μέλλον να μπλοκάρουν την πορεία για μία πολιτικά ενωμένη και άρα διεθνώς υπολογίσιμη Ευρώπη. Η διάσταση που υπήρξε ως προς την επέμβαση στο Ιράκ αποκάλυψε το σχίσμα που υποβόσκει στην Ευρώπη. Αλλά και αντίστροφα η ευρωπαϊκή ενοποίηση μπορεί να προχωρήσει μέσα από τις πολλές συμπληγάδες, όπως συνέβη με τόσους άλλους κομβικούς σταθμούς στην πορεία της.

2. Στα Βαλκάνια η σημερινή υστέρηση των πολιτικών συστημάτων και κυρίως των οικονομιών των βορείων γειτόνων μας, σταδιακά, έστω και αργά, καλύπτεται και μεσομακροπρόθεσμα ίσως οδηγήσει όλες τις χώρες της περιοχής σε ανάκαμψη και ευρωπαϊκή ένταξη. Τότε η προνομιακή θέση που κατέχει σήμερα η Ελλάδα θα μειωθεί σημαντικά και οι Βαλκάνιοι γείτονές μας θα μας ανταγωνιστούν σκληρά. Επιβάλλεται λοιπόν ταυτόχρονα με τη συνεισφορά μας στη σταθεροποίηση και ανασυγκρότηση της περιοχής να διευρύνουμε την οικονομική και ποιοτική μας διαφορά από τις χώρες των Βαλκανίων, ώστε να αποκτήσουμε επαρκή διαφορά από αυτές και κυρίως μόνιμα πλεονεκτήματα και ερείσματα συνεργασίας, που θα επιτρέψουν να διατηρήσουμε την οικονομική (και ίσως και πολιτική μας) πρωτοκαθεδρία απέναντί τους και μετά 20-30 χρόνια.
3. Η περίπτωση της Τουρκίας χρήζει ιδιαίτερης προσοχής λόγω του μεγέθους της, της εγγενούς επιθετικότητάς της και των αμφίβολων στόχων και προοπτικών της.

Η Ελλάδα πρέπει να υποβοηθήσει τον εσωτερικό εκσυγχρονισμό και τη συμμόρφωση της Τουρκίας με τα ευρωπαϊκά πρότυπα συμπεριφοράς και τη διεθνή νομιμότητα. Μολονότι η ευρωπαϊκή πορεία της γείτονος εμφανίζει αρκετά πλεονεκτήματα, η Ελλάδα δεν πρέπει να δεχτεί αβασάνιστα την πλήρη συμμετοχή της Τουρκίας στην Ε.Ε. και κυρίως πρέπει να απαιτήσει (μαζί με πολλούς

από τους Ευρωπαίους εταίρους της) σαφή, πειστικά και μόνιμα δείγματα μεταρρυθμίσεων.

Μέσα δε από την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας η χώρα μας πρέπει να διευθετήσει ειρηνικά αλλά και επωφελώς για τα συμφέροντά της τα ζητήματα που παραμένουν ανοικτά στις σχέσεις των δύο χωρών.

Μέχρι τότε δεν δικαιολογείται εφησυχασμός, γιατί τα ιστορικά προηγούμενα είναι ακόμη νωπά και επιβάλλουν σύνεση, αμυντική ετοιμότητα και αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων μας, ώστε να επιτύχουμε μία ισότιμη σχέση συνεργασίας και να αποφύγουμε τον κίνδυνο δορυφοροποίησης.

[“Μακεδονία”, 25-06-04]

Σε ποιους κανόνες υπόκειται η εξωτερική πολιτική;

Η πίεση που υφίσταται η Ελλάδα εδώ και δεκαετίες στα θέματα που άπτονται της κυριαρχίας και ακεραιότητάς της, δείχνει να αυξάνεται παρά τις σημειωθείσες θετικές εξελίξεις: Βρεθήκαμε στη πλευρά των νικητών στο τέλος του ψυχρού πολέμου, τόσο εμείς όσο και η Κύπρος είμαστε μέλη της Ενωμένης Ευρώπης, ενώ οι εθνικοί μας αντίπαλοι ή ανταγωνιστές επιδιώκουν να εισέλθουν σ' αυτήν, έχουμε οικονομική υπεροχή στα Βαλκάνια κλπ. Παραταύτα, τα σύνορά μας αμφισβητούνται, η ασφάλειά μας υφίσταται πολλαπλές απειλές, η εθνική μας ομοιογένεια αλλοιώνεται και αυξάνουν οι σε βάρος μας διεκδικήσεις. Μπορούμε λοιπόν βέβαια να υποθέσουμε ότι, εκτός από τις δυσμενείς συγκυρίες και εμείς οι ίδιοι κάπου υστερούμε, κάπου δρούμε εσφλαμένα, κάποιους θεμελιώδεις κανόνες του “παιχνιδιού” των διεθνών σχέσεων τους παραβιάζουμε. Θα επιχειρήσουμε λοιπόν να εντοπίσουμε κάποιες από αυτές τις αρχές στις οποίες, κατά τη γνώμη μας, πρέπει να υπόκειται η η εξωτερική πολιτική των κρατών, για να είναι επιτυχής και αποτελεσματική.

1. Η εξωτερική πολιτική πρέπει να σχεδιάζεται μακροπρόθεσμα και να έχει τακτικούς και στρατηγικούς στόχους, να υπηρετείται, Δε, με συνέπεια και όχι παλινωδίες. Ο σχεδιασμός απαιτεί μόνιμους μηχανισμούς παρακολούθησης και ανάλυσης, επιστημονικά μέσα και μέθοδοι.
2. Η εξωτερική πολιτική πρέπει να βασίζεται στη διεθνή νομιμότητα και το δίκαιο, αλλά και να στηρίζεται στην κρατική ισχύ (στρατιωτική, οικονομική, θεσμική) και να μπορεί να πείθει ότι, αν απαιτηθεί, θα χρησιμοποιηθούν όλα τα διαθέσιμα μέσα για την επίτευξη των νόμιμων επιδιώξεων (εθνική ασφάλεια, κυριαρχία, ακεραιότητα). Αυτό προϋποθέτει διατήρηση της ισορρο-

- πίας, ή πάντως ισχυρής αποτρεπτικής ισχύος, στο περιφερειακό περιβάλλον του κράτους. Το “ραβδί” δίπλα στο “καρότο”.
3. Η διαμαρτυρία έχει υψηλό ανταποδοτικό χαρακτήρα, υπόκειται δηλ. στη λογική της αμοιβαιότητας ή του δούναι και λαβείν. Αλλιώς μετατρέπεται σε απλή έκθεση ιδεών, ενώ στην πραγματικότητα είναι διάλογος και αλληλεπίδραση συμφερόντων.
  4. Η σύναψη συμμαχιών αποτελεί ασφαλή προϋπόθεση επιτυχούς εξωτερικής πολιτικής, μολονότι συχνά εναπόκειται στις ίδιες τις δυνάμεις του κράτους να υπερασπιστούν τα ύψιστα συμφέροντά του.
  5. Η εξωτερική πολιτική απαιτεί αρκετές δαπάνες για την άρτια λειτουργία της. Δαπάνες, όμως, που αποδεικνύονται ελάχιστες μπροστά στο κόστος και της μικρότερης ένοπλης σύρραξης ή απώλειας των ζωτικών αγαθών του κράτους.
  6. Στη σύγχρονη εποχή, ιδίως, αλλά και παραδοσιακά, οι δημόσιες (δηλ. διεθνείς) σχέσεις των κρατών, ο μηχανισμός προβολής του κράτους και των συμφερόντων του στο διεθνές προσκήνιο αποτελεί απαραίτητο συμπλήρωμα μιας επιτυχημένης πολιτικής. Η λεγόμενη διπλωματία των ΜΚΟ (Μη κυβερνητικών οργανώσεων) έρχεται να συμπληρώσει την κρατική προσπάθεια όπως άλλωστε και η δράση του κράτους στους διεθνείς οργανισμούς.
  7. Σημαντικό στοιχείο επιτυχίας αποτελεί η διατήρηση της πρωτοβουλίας των κινήσεων στη διεθνή “σκακιέρα” από τα κράτη. Ο “αντίπαλος” πρέπει να βρίσκεται συνεχώς σε θέση “άμυνας”.
  8. Τέλος, η υπερκομματική αντιμετώπιση των μεγάλων ζητημάτων της εξωτερικής πολιτικής (που συνήθως σχετίζονται και με την άμυνα) από τις πολιτικές ελίτ, αλλά και το υψηλό φρόνημα και η ετοιμότητα του λαού για αγώνα και θυσίες, αποτελούν τα σταθερά ερείσματα επιτυχίας της εξωτερικής πολιτικής.
- Ας αναλογιστούμε λοιπόν αν με κριτήριο τους παραπάνω δείκτες, η Ελλάδα παίρνει προβιβάσιμο βαθμό στην εξωτερική πολιτική της!

[“Μακεδονία της Κυριακής”, 31-01-05]

Το καλό να λέγεται! (Η ελληνική οικονομική διπλωματία)

Η οικονομική διπλωματία, δηλαδή, η διεθνής παρουσία των κρατών μέσω της οικονομικής δράσης τους στο διεθνή χώρο (π.χ. επενδύσεις, εμπόριο) αλλά και η διεθνής βοήθεια που παρέχουν τα αναπτυγμένα κράτη στα φτωχότερα με στόχο την ανάπτυξη ή τις ανθρωπιστικές δράσεις, είναι οι δύο νέοι πυλώνες που συμπληρώνουν την παραδοσιακή πολιτική διπλωματία. Στα μοντέρνα αυτά “εργαλεία” άσκησης κρατικής πολιτικής αναφέρθηκε διεξοδικά ο υφυπουργός Εξωτερικών Ευριπίδης Στυλιανίδης την παρελθούσα Τετάρτη, σε μια εξαιρετικά επίκαιρη και ενδιαφέρουσα ημερίδα που διοργάνωσε η ΝΟΔΕ Κεντρικού Τομέα Θεσσαλονίκης της Νέας Δημοκρατίας. Αξίζει να φωτίσουμε ορισμένες πτυχές της ομιλίας του που οριοθετούν κρίσιμες παραμέτρους για την αποτελεσματική διεθνή παρουσία αλλά και την ίδια την ανάπτυξη της χώρας μας, και ταυτόχρονα αναδεικνύουν την σοβαρή και εντατική δουλειά που γίνεται σήμερα στο υπουργείο Εξωτερικών.

Στον τομέα αυτό η νέα διακυβέρνηση, παρέλαβε είτε χάος είτε μόνο “βαρίδια” από τις κυβερνήσεις ΠΑΣΟΚ. Μηδενικές ξένες επενδύσεις στη χώρα μας, πλήρης εθνική μας αναξιοπιστία στα Βαλκάνια και την Ευρώπη, λόγω της μη ένταξης κονδυλίων στο πολυδιαφημισμένο ΕΣΟΑΒ (Ελληνικό Σχέδιο για την Οικονομική Ανασυγκρότηση των Βαλκανίων), που έτσι κι αλλιώς άργησε να θεσμοθετηθεί περίπου πέντε χρόνια. Ταυτόχρονα οι συμφωνίες που υπογράφηκαν με τις λήπτριες χώρες της περιοχής ήταν μονομερώς δεσμευτικές για την Ελλάδα χωρίς εύλογα ανταποδοτικά ανταλλάγματα και διασφαλίσεις. Στην αναπτυξιακή βοήθεια εξάλλου, η ανεξέλεγκτη ροή χρηματοδοτήσεων χωρίς άξονες εθνικών προτεραιοτήτων και η χρησιμοποίηση εκατοντάδων μη κυβερνητικών ορ-

γνώσεων (συχνά ανεπαρκών) ως φορέων, οδήγησε στην σπατάλη πολύτιμων οικονομικών πόρων χωρίς να παραχθεί το αναμενόμενο έργο. Ο συντάκτης της παρούσας στήλης, ως επικεφαλής (από τον Ιούνιο 2004) της εναλλακτικής έδρας Θεσσαλονίκης του Συμφώνου Σταθερότητας για την ΝΑ Ευρώπη, είναι σε θέση να πιστοποιήσει την σοβαρότατη και αδικαιολόγητη ολιγωρία που επιδείχθηκε από την προηγούμενη κυβέρνηση ως προς την αξιοποίηση ενός τόσο σημαντικού θεσμού για την Ελλάδα και τη Θεσσαλονίκη, με βαλκανική περιφερειακή αλλά και ευρωπαϊκή διάσταση.

Το νοικοκύρεμα και οι υπερβάσεις που εγκαινίασε η κυβέρνηση της ΝΔ αποτελούν μια χρυσή, αλλά πιθανότατα την τελευταία, ευκαιρία για την πραγματική και μόνιμη αναμόρφωση της χώρας. Η ανάδυση στον διεθνή χώρο νέων ισχυρών ανταγωνιστών όπως η Κίνα, οι χώρες της πρόσφατης διεύρυνσης της Ε.Ε. και αύριο και οι χώρες της ΝΑ Ευρώπης, της παρευξείνιας και παρακαυκάσιας περιοχής, αλλά και η Τουρκία και οι μεσογειακές χώρες αλλάζουν ριζικά το τοπίο και απαιτείται έγκαιρα να αποκτηθούν οικονομικά ερείσματα σ' αυτές.

Δεν πρέπει να χαθεί η ευκαιρία που δίνεται με την άνοδο της ΝΔ στην εξουσία. Πνέει διαφορετικός άνεμος πλέον στη διακυβέρνηση του τόπου. Πολιτικές τοποθετήσεις, όπως η ομιλία του κ. Στυλιανίδη, δείχνουν το συγκροτημένο και πολυσχιδές έργο που επιτελείται, προφανώς και σε πολλούς άλλους τομείς και υπουργεία. Η μίζερη και λαϊκιστική αντιπαράθεση που επιχειρεί η αντιπολίτευση δεν πρέπει να παραπλανήσει τους πολίτες. Ούτε η ανάλογη τακτική πολλών μέσων ενημέρωσης. Γι' αυτό όμως απαιτείται ένας πιο πειστικός, πιο αναλυτικός, πιο επίμονος και τεκμηριωμένος τρόπος παρουσίασης της κυβερνητικής δράσης, προς τον λαό. Γιατί το καλό πρέπει και να λέγεται!

[“Μακεδονία της Κυριακής”, 27-02-05]